

Ірина ШИРОКОВА

BARTOŁOMIEJ BRAŹKIEWICZ
PSYCHIATRIA RADZIECKA JAKO INSTRUMENT
WALKI Z OPOZYCJĄ POLITYCZNĄ
W LATACH 1918 – 1984.

Europejskie Centrum Edukacyjne. – Toruń, 2004. – 201 s.

Книга присвячена питанню використання каральної психіатрії з метою знищення політичного інакодумства у Радянському Союзі у 1918–1984 рр. Дану проблему автор розглядає в контексті історії формування радянської людини, дисидентського руху в СРСР та історії радянської психіатрії.

Головна увага звернена на низку важливих питань, які стосуються намагань Радянського Союзу створити «нову» людину для «нового» порядку, застосовуючи для цього механізми насилля та терору. Водночас, порушується проблема співіснування радянського суспільства і тоталітарної системи, особливо у період, коли починає з'являтися, активізуватися дисидентський рух, який довів, що радянській владі не зовсім вдалося створити «нову» людину. Не менш важливим є питання залежності системи від різноманітних обставин та умов у боротьбі з опозицією.

Бартоломей Бронжевич торкається історії російської психіатрії, історії психіатрії часів Радянського Союзу та її зловживань. Так, психіатрія протягом радянської доби дедалі частіше застосовувалося радянськими каральними органами як інструмент знищення противників офіційної ідеології Леніна і Сталіна. Автор розглядає різні періоди застосування психіатричних репресій у СРСР (сталінський, хрущовський, брежнєвський, андроповський, горбачовський), оскільки вони характеризувалися іншими рівнями інтенсивності й мали неоднакові форми.

Бартоломей Бронжкевич приділив особливу увагу літературним творам і свідченням, де розповідається про радянську практику примусового «лікування» інакодумців. Ці твори були написані не лише постраждалими від таких зловживань, а й колишніми лікарями. Утім, дослідник більше зосереджується на російській літературі радянського періоду, де дана проблема знайшла своє втілення як у жанрі спогадів, так і в художній літературі.